

INSCRIPTIONS GRECQUES ET LATINES DE LA SYRIE. Publication commencée par L. Jalabert, S. J., et R. Mouterde, S. J., continuée par Claude Mondésert, S. J., et Jean-Paul Rey Coquais. Tome VI: *Baalbek et Beqâ* (n-os 2711—3017) par Jean-Paul Rey Coquais (Institut Français d'Archéologie de Beyrouth. Bibliothèque archéologique et historique, LXXVIII). Paris, Geuthner, 1967. 302 p. in 4°; 58 planșe, 3 hărți.

Cu volumul aci semnalat, publicarea inscripțiilor grecești și latine din Syria intră într-o fază nouă. Inițiatorii colecției — regretații Jalabert și Mouterde — fiind decedați de mai mulți ani, răspunderea operei întrerupte trece asupra binomului Claude Mondésert — Jean-Paul Rey Coquais, de la a cărui competență și rivnă sint de așteptat nu numai o intensificare a ritmului de lucru, dar și o îmbunătățire notabilă a condițiilor de editare și de tipărire. Mărturie stă acest prim volum din noua serie (al VI-lea din întreaga colecție), care se înfățișează într-o ținută tipografică necunoscută tomurilor anterioare (bogat ilustrat, somptuos imprimat), iar din punctul de vedere al întocmirii interioare, la înălțimea tuturor exigențelor privitoare la un corpus epigrafic modern.

Volumul se deschide cu o adincită introducere generală, în care sint tratate problemele de căpetenie ale regiunii de unde provin inscripțiile editate: Baalbek și teritoriul înconjurător (platoul numit astăzi Beqâ). Primele pagini sint închinete semnalărilor succesive de inscripții provenind din Baalbek, pe calea descrierilor de călătorie a căror serie începe în secolul al XVII-lea (identificarea Baalbek-ului cu vechea Heliopolis e meritul învățatului lyonez Balthazar de Monconys, 1647). Urmează o descriere a cadrului geografic, în cele mai variate aspecte, apoi o schiță a istoriei Coelesyriei din epoca elenistică pînă la sfîrșitul antichității. Se studiază aci legăturile dintre Heliopolis și Berytus, limba inscripțiilor și sistemele lor de datare, transformările suferite de orașul sfînt după triumful creștinismului. O notă specială e închinată topografiei heliopolitane și numelor purtate în inscripții de principalele monumente ale locului.

Documentele editate continuă numerotarea fasciculelor anterioare, începînd cu nr. 2 711. Cum era de așteptat, se publică în primul rînd textele provenind din oraș (dedicații către divinități, inscripții onorifice, inscripții monumentale și funerare), apoi cele descoperite în teritoriu. Mare parte din ele au fost revăzute pe piatră de noul editor, cele mai importante sint și reproduse în planșe fotografice de o excepțională claritate.

În munca de editare propriu-zisă, Rey Coquais urmează de aproape recomandările făcute în chip repetat de Louis Robert cu privire la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească astăzi un corpus epigrafic: lemme amănunțite și sistematice, aparat critic fidel, traducere, comentariu lingvistic și istoric. Tot un ecou al învățăturii lui Robert e atenția arătată antro-po- și toponimiei. În sfîrșit, dintre marile merite ale lucrării, nu pot fi uitați cei nouă indici bogați, la care se adaugă o amănunțită tabelă de concordanță a principalelor publicații epigrafice.

Despre valoarea celor mai multe documente editate în fascicula de care ne ocupăm (aproape toate fragmentare și unele reduse la numai cîteva litere) e puțin de spus. Dacă nici unul nu-i cu totul lipsit de interes, sint rare cele al căror conținut le recomandă în mod deosebit atenției cercetătorului. Dintre acestea, se cuvin menționate fragmentul cu nr. 2 775 (în care A. von Premerstein credea a recunoaște o dedicație către C. Iulius Quadratus Bassus, guvernator al Syriei sub Traian) și inscripția onorifică — neobișnuit de bogată

și de lungă — a unui centurion primipilar din legiunea a XII-a *Fulminata*, C. Velius Rufus, părtaș la mai multe operații militare sub Vespasian și Titus, iar mai târziu la războaiele dacice și marcomanice ale lui Domitian. Comentariul care însoțește acest din urmă text — informat și dens — se recomandă de la sine specialiștilor români ai Daciei în antichitate.

D. M. Pippidi

ARISTOXENOS D. SKIADAS, *Homer im griechischen Epigramm*, Athen, 1965, 208 p.

Lucrarea reprezintă, cu puține modificări ulterioare, disertația autorului susținută în 1962 la Facultatea de filozofie din Kiel, publicată în colecția Centrului de studii clasice al Societății umanistice grecești, colecție editată de prof. K. J. Vourveris, și S. G. Kap-somenos.

Autorul își propune ca, prin adunarea și clasarea materialului epigramatic atât de heterogen, să ofere o sinteză a felului cum apare Homer (omul și opera) în epigrama greacă. La baza lucrării se află, desigur, epigramele din *Anthologia Palatina* (ediția lui H. Beckby), însă au fost luate în considerație și inscripțiile în versuri legate de tema respectivă (*Griechische Versinschriften* și *Griechische Grabgedichte*, ed. W. Peek). Au fost luate în considerație, de asemenea, epigramele provenind din Viețile homerice, ele formând punctul de plecare pentru multe afirmații despre Homer.

Lucrarea este precedată de o introducere (p. 1—5) și de un capitol (p. 7—17) privind cîteva epigrame și problemele legate de transmiterea lor (AP 7,3, așa-numitul epitaf homerice; 53; AP9, 448; AP14, 65, 66 și 102)¹. Capitolele de bază cuprind: II. Viața lui Homer (patria, părinții, întrecerile poetice, legendele legate de moartea lui), p. 18—62; III. Poetul Homer (A. Aprecieri despre Homer: poetul divin, Homer și muzele, poetul epic, poetul $\alpha\chi\tau'$ $\xi\zeta\omicron\chi\gamma\nu$; B. Homer în comparație: cu zeii, cu Orfeu, cu diverși poeți greci — Arhiloh, Stesihoros, Antimahos, Euripides, Nikandros, Kyros, Sappho, Anyte, Erinna —, cu diverse alte personaje), p. 63—141; IV. Poezia homerică (aprecieri despre ea, epigrame despre eroi și orașe, citate homerice), p. 142—175. În cadrul acestei părți un capitol mai întins este închinat epigramatistului tîrziu Palladas (400 e.n.), iar cel final tratează despre preocuparea de poeziile homerice: Peisistratos (AP11, 442) și Kometas (AP15, 36 — 38). Pornind de la textul epigramelor citate, autorul discută problema ediției pisistratizilor așa cum apare ea în tradiția antică.

Indici prețioși completează lucrarea, permițînd o consultare comodă și eficace a ei: indice de epigrame și inscripții, de *Vitae* homerice, și alte probleme biografice, de locuri citate, precum și de cuvinte care implică o discuție mai amănunțită în cursul lucrării, și de autori. Foarte binevenită este bogata bibliografie de la finele volumului (p. 193 — 199), oferind celor interesați posibilitatea de informare și de adîncire a problemei. Un rezumat în grecește încheie volumul (p. 201 — 208).

¹ Asupra tradiției manuscrise a epigramelor vezi acum R. Aubreton în REA, LXX, 1968, p. 32—82.